

Самойлов А. П.

Національний технічний університет «Дніпровська політехніка

СТАН ТА ПРОБЛЕМИ РОЗПОДІЛУ КОМПЕТЕНЦІЙ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ ТА ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ

Стаття присвячена дослідженню сучасного стану та проблем розподілу компетенцій органів місцевого самоврядування та органів державної влади в Україні в умовах сучасних викликів. Здійснено аналіз наукових праць українських вчених, в яких досліджується розподіл компетенцій і повноважень органів державної влади та органів місцевого самоврядування, розглядаються проблеми, які виникли під час впровадження реформи децентралізації. Проаналізовано розподіл повноважень між військовими адміністраціями і органами місцевого самоврядування в умовах воєнного стану. Визначено перспективні напрями вдосконалення розподілу компетенцій і повноважень органів державної влади та органів місцевого самоврядування у повоєнний період.

Здійснено періодизацію та визначено три етапи розподілу компетенцій органів місцевого самоврядування і органів державної влади в Україні у контексті децентралізації. Проаналізовано нормативно-правову базу розподілу компетенцій у процесі здійснення реформи децентралізації та правового режиму воєнного стану. Наголошено, що розподіл компетенцій між органами місцевого самоврядування та органами державної влади відбувається на принципах субсидіарності, а головними проблемними питаннями розподілу у цій сфері залишаються питання використання земельних ресурсів, бюджетних коштів, здійснення контрольно-наглядових функцій, дублювання повноважень і створення виконавчих органів обласних та районних рад.

Проаналізовано розподіл компетенцій органів місцевого самоврядування і органів державної влади в Україні в умовах правового режиму воєнного стану, показано значну роль органів місцевого самоврядування як військових адміністрацій з відповідними повноваженнями.

Обґрунтовано необхідність продовження реформи децентралізації в Україні у повоєнний період і подальшого розвитку інституту місцевого самоврядування на принципах субсидіарності, активного впровадження цифрових технологій і електронного врядування для покращення якості надання адміністративних послуг громадянам.

Враховуючи позитивний європейський досвід розподілу повноважень між державними і муніципальними органами публічної влади запропоновано удосконалити розподіл компетенцій органів місцевого самоврядування і органів державної влади в Україні шляхом розширення повноважень органів місцевого самоврядування та перетворення місцевих державних адміністрацій в інститути префектурного типу, залишивши за ними контрольно-наглядові функції.

Ключові слова: органи місцевого самоврядування, органи державної влади, місцеві державні адміністрації, військові адміністрації, розподіл компетенцій, децентралізація, електронне врядування, воєнний стан, повоєнний період.

Постановка проблеми. Розподіл компетенцій органів місцевого самоврядування та органів державної влади в Україні визначений Конституцією України, законами та іншими нормативно-правовими актами, більшість яких було прийнято ще наприкінці 90-х років минулого століття. Не дивлячись на це, впродовж багатьох років незалежності України спостерігалось нечітке розмежування, дублювання компетенцій та повноважень між органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування. В процесі реформи

децентралізації відбулася передача на основі принципу субсидіарності значної частини повноважень на рівень місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування. Сьогодні, в умовах правового режиму воєнного стану, який передбачає можливість обмеження окремих прав та повноважень як органів місцевого самоврядування, так і органів виконавчої влади, також залишається низка проблем, які потребують невідкладного вирішення для подальшого вдосконалення розподілу компетенцій органів місце-

вого самоврядування та органів державної влади в Україні в повоєнний період відповідно до кращих європейських практик.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Для визначення сучасного стану та проблем розподілу компетенцій органів місцевого самоврядування та органів державної влади важливе значення мають роботи сучасних дослідників, перш за все тих, які досліджували розподіл компетенцій і повноважень органів державної влади та органів місцевого самоврядування, а саме: Георгієвського Ю. В., Гончарук Н. Т., Прокопенка Л. Л. та Казюк Я. М., Буглак Ю.О. Проблемам впровадження та розвитку реформи децентралізації у своїх публікаціях приділяли увагу такі вчені, Н. Р. Нижник, Б.В. Калиновський, Т.О. Карабін та В. В. Баштанник. Окремі питання розподілу повноважень між військовими державними адміністраціями і органами місцевого самоврядування в умовах воєнного стану та повоєнний період розглядали Ключковський Ю. Б., Кочерга О. П., Роговенко О.В. та ін. [1; 2; 3; 4; 5; 6; 7; 8; 9; 10; 11].

Водночас, аналіз публікацій вчених, які досліджували сучасний стан та проблеми розподілу компетенцій органів місцевого самоврядування та органів державної влади в умовах сучасних викликів, показав недостатню наукову розробленість цієї проблематики. А також, що під час воєнного стану та в повоєнний період доцільно продовжити процеси реформування публічного управління та децентралізації влади з урахуванням впровадження новітніх технологій електронного урядування та зарубіжного досвіду.

Постановка завдання. Метою статті є аналіз сучасного стану та проблем розподілу компетенцій органів місцевого самоврядування та органів державної влади в умовах сучасних викликів.

Виклад основного матеріалу. Якщо розглядати проблеми розподілу компетенцій органів місцевого самоврядування та органів державної влади в Україні у контексті децентралізації та сучасних викликів, слід відзначити, перш за все, що реформу децентралізації в Україні до цього часу не завершено. Вона починається з 01 квітня 2014 року та триває до сьогоднішнього дня. Головна мета реформи децентралізації – передача повноважень, ресурсів та відповідальності від центральної влади до місцевих громад. Її основні цілі – зміцнення спроможності місцевого самоврядування, укрупнення районів та територіальних громад, збільшення їх автономії у прийнятті рішень, підвищення ефективності використання бюджетних ресурсів, покращення якості публіч-

них послуг для населення. Ключовими компонентами реформи стали: реформа адміністративно-територіального устрою в Україні, добровільне об'єднання громад, передача повноважень на умовах субсидіарності, фінансова децентралізація, посилення ролі місцевої демократії.

На нашу думку, періодизація реформування, розподіл компетенцій органів місцевого самоврядування та органів державної влади в Україні у контексті децентралізації виглядає наступним чином.

I-й етап. 2014 – 2020 рр. Розподіл компетенцій органів місцевого самоврядування та органів державної влади в умовах об'єднання територіальних громад у процесі реформи децентралізації – (до проведення виборів місцевих рад у жовтні 2020 року на новій територіальній основі).

II-й етап. 2020 – 2022 рр. Розподіл компетенцій органів місцевого самоврядування та органів державної влади напередодні широкомасштабного вторгнення рф (грудень 2020 р. – 24 лютого 2022 р.).

III-й етап. З 24 лютого 2022 року – по теперішній час. Розподіл компетенцій органів місцевого самоврядування та органів державної влади в умовах правового режиму воєнного стану.

Аналіз нормативно-правової бази щодо розподілу компетенцій органів місцевого самоврядування та органів державної влади показав, що компетенції і повноваження цих органів визначаються, перш за все, Конституцією України [12, ст. 118, 119, 140–146] і Законами України «Про місцеве самоврядування в Україні» [13] та «Про місцеві державні адміністрації» [14]. Основними нормативно-правовими актами щодо проведення реформи децентралізації є Конституція України [12, ст. 5, 7, 140–146], Концепція реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні, Закон України «Про добровільне об'єднання територіальних громад», Бюджетний кодекс України і Податковий кодекс України, постанова КМУ № 214 від 2020 року «Про затвердження перспективних планів формування територій громад» та рішення Центральної виборчої комісії «Про призначення перших виборів у громадах». У період воєнного стану в Україні розподіл компетенцій органів місцевого самоврядування та органів державної влади здійснюється, окрім зазначених вище, також такими нормативно-правовими актами: Законом України «Про правовий режим воєнного стану» [15], Указом Президента України про введення воєнного стану від 24.02.2022 № 64/2022, Указом Президента України про утворення військових адміністрацій від 24 лютого 2024 року № 68/2022 року [16]. Зако-

ном України «Про затвердження указу Президента України «Про введення воєнного стану в Україні» від 24.02.2022 № 2102-IX [17], Законом України «Про основи національного спротиву» [18].

Напередодні схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні, існувала система розподілу компетенцій органів місцевого самоврядування та органів державної влади, започаткована з моменту набуття незалежності України. Розподіл компетенцій органів місцевого самоврядування та органів державної влади відбувався на регіональному та місцевому рівнях. На регіональному рівні, це обласні ради і обласні державні адміністрації; на районному – районні ради і райони адміністрації. На місцевому рівні – органи місцевого самоврядування: міські, сільські, селищні ради та їх виконавчі органи – виконкоми.

Компетенції та повноваження обласних і районних рад визначаються Законом України «Про місцеве самоврядування в Україні». Діяльність апарату обласної або районної ради обмежується підготовкою проєктів рішень відповідної ради, організацією роботи постійних депутатських комісій, забезпеченням діяльності депутатського корпусу та роботою із зверненнями громадян.

Обласні та районні ради не мають своїх виконавчих органів – виконкомів, тому у відповідності до статті 44 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» [13, ст. 44], делегують свої повноваження місцевим державним адміністраціям на початку діяльності новообраного скликання районної або обласної ради. Повноваження, які передаються місцевим державним адміністраціям, щодо управління, стосуються усіх сфер діяльності області або району. Паралельно обласні та районні державні адміністрації отримують повноваження, делеговані центральними органам виконавчої влади в Україні.

Місцеві державні адміністрації, для реалізації своїх компетенцій, вирішують питання, віднесені законами до їх повноважень, окремі повноваження органів виконавчої влади вищого рівня, а також повноваження, делеговані їм обласними або районними радами [14, ст. 14, 34].

На місцевому рівні – органами місцевого самоврядування були і є сільські, селищні, міські ради. Виконавчим органом сільської, селищної, міської ради був виконавчий комітет ради, який утворювався відповідною радою на строк її повноважень та безпосередньо займався вирішенням місцевих питань, а також утворювалися відділи та управління для виконання делегованих повноважень відповідним органам виконавчої влади.

Як показав історичний досвід, така система влади в Україні фактично наділяла органи виконавчої влади регіонального рівня безмежними можливостями. Повноваження органів місцевого самоврядування на практиці постійно узгоджувалися з місцевими органами державної влади і залежали від районних та обласних управлінь економіки та фінансів. Більш за все, розвиток місцевого самоврядування стримувався хронічним браком коштів. Реформа місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні, яка розпочалася у квітні 2014 року, фундаментально змінила повноваження органів місцевого самоврядування на рівні села, селища, міста і територіальну організацію влади в Україні. На першому етапі реформи децентралізації (квітень 2014 р. – жовтень 2020 року) були збільшені повноваження органів місцевого самоврядування за рахунок бюджетної децентралізації – найбільш дієвим та ефективним способом надання фінансової автономії органам місцевого самоврядування. Також відбулося об'єднання територіальних громад і укрупнення районів на субрегіональному рівні. Розподіл компетенцій між органами місцевого самоврядування та органами державної влади відбувається на принципах субсидіарності: всі проблеми, які можуть ефективно вирішуватися на місцях, повинні перебувати в компетенції органів місцевого самоврядування, як найбільш близьких до населення, але стосовно рішень органів місцевого самоврядування присутня контрольна функція місцевих державних адміністрацій.

Органи місцевого самоврядування отримали власні повноваження щодо планування розвитку громади та формування бюджету; економічного розвитку, залучення інвестицій, розвитку підприємництва; управління земельними ресурсами, надання дозволів на будівництво, прийняття будівель в експлуатацію; розвиток місцевої інфраструктури: утримання та будівництво доріг; водо-, тепло-, газопостачання і водовідведення та благоустрою міста; надання житлово-комунальних послуг (теплопостачання і водовідведення, управління відходами, утримання об'єктів комунальної власності); утримання вулиць і доріг на території громади; організації пасажирських перевезень на території громади; контроль за виконанням рішень ради та громадська безпека силами муніципальної варти; пожежна охорона [19; 9]. Делеговані повноваження: соціальна допомога через територіальні центри (в громадах); адміністративні послуги через центри їх надання (в громадах); управління школами та дитсадками, первинна медична допомога; утримання

та організація роботи будинків; культури, клубів, бібліотек, стадіонів, спортивних майданчиків [19; 9]. Повноваження з надання послуг підрозділів державних органів: виплата пенсій, субсидій, забезпечення пільгами; контроль санітарного та епізоотичного стану; казначейське обслуговування; реєстрація актів цивільного стану [19; 10].

Вважаємо, що перший етап розподілу компетенцій органів місцевого самоврядування та органів державної влади в умовах об'єднання територіальних громад в процесі здійснення реформи децентралізації в Україні, завершився проведенням нової територіальної основи.

На нашу думку, незавершеність реформи децентралізації в Україні зумовила низку проблемних питань у розподілі компетенцій між органами місцевого самоврядування та органами державної влади. Це питання, які стосуються розподілу повноважень у сфері використання земельних ресурсів та бюджетних коштів, виконання контрольно-наглядових функцій, дублювання повноважень та відсутності виконавчих органів обласних та районних рад на регіональному та субрегіональному рівнях.

Другий етап розподілу компетенцій органів місцевого самоврядування та органів державної влади, на наш погляд, розпочався у грудні 2020 року і, на жаль, тривав до 24 лютого 2022 року. Він розглядався як етап подальшого розвитку та удосконалення законодавчої бази. Необхідно було прийняти ряд важливих законів: «Про засади адміністративно-територіального устрою України»; «Про службу в органах місцевого самоврядування» (нова редакція); закон щодо державного нагляду за законністю рішень органів місцевого самоврядування; «Про місцевий референдум», також необхідно було оновити закони: «Про місцеве самоврядування в Україні», «Про місцеві державні адміністрації» та інші.

Реформа децентралізації сприяла більш чіткому розподілу компетенцій органів місцевого самоврядування та органів державної влади, однак із початком Антитерористичної операції в Україні та створенням нового інституту публічної влади – військово-цивільних адміністрацій, внаслідок прийняття Закону України «Про військово-цивільні адміністрації» від 3 лютого 2015 року № 141-VIII, виникла низка нових проблем в частині розподілу повноважень між органами місцевого самоврядування та військово-цивільними адміністраціями. Цей закон визначив організацію, повноваження і порядок діяльності військово-цивільних адміністрацій, що утворю-

валися як тимчасовий вимушений захід з елементами військової організації управління для забезпечення безпеки та нормалізації життєдіяльності населення в районі відсічі збройної агресії РФ, зокрема в районі проведення антитерористичної операції і не мав на меті зміни та/або скасування конституційно закріпленого права територіальних громад на місцеве самоврядування. Також вступив у дію Закон України «Про правовий режим воєнного стану» від 12 травня 2015 року № 389-VIII, який визначив, зокрема, не лише зміст правового режиму воєнного стану, порядок його введення та скасування, а й правові засади діяльності та повноваження органів державної влади, військового командування, військових адміністрацій, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій в умовах воєнного стану. Статтею 10 цього Закону передбачено, що у зв'язку з утворенням військових адміністрацій населених пунктів повноваження військово-цивільних адміністрацій цих населених пунктів припиняються з дня початку здійснення відповідною військовою адміністрацією своїх повноважень, а також, що начальник військової адміністрації, крім повноважень, віднесених до його компетенції цим Законом, здійснює повноваження сільської, селищної, міської ради, її виконавчого комітету, сільського, селищного, міського голови [15, ст. 10].

У лютому 2022 року, на нашу думку, починається третій етап розподілу компетенцій органів місцевого самоврядування та органів державної влади в Україні. Він пов'язаний з початком повномасштабної збройної агресії РФ проти України та переходу органів державної влади і органів місцевого самоврядування у юридичній площині на «військові рейки». Відповідно до Указу Президента України «Про утворення військових адміністрацій» від 24 лютого 2022 року № 68/2022 на виконання Закону України «Про правовий режим воєнного стану» для здійснення керівництва у сфері забезпечення оборони, громадської безпеки і порядку на всій території України було утворено 25 обласних військових адміністрацій [16]. Обласні, Київська міська, державні адміністрації набули статусу відповідних військових адміністрацій, а голови цих державних адміністрацій – посади начальників військових адміністрацій. На базі існуючих районних державних адміністрацій також було створено відповідні районні військові адміністрації, а їх голови набули статусу начальників таких військових адміністрацій. Отже, фактично вже існуючі органи державної влади отримали нові повноваження, набули

іншого статусу. Повноваження військових адміністрацій прописані у статті 15 Закону України «Про правовий режим воєнного стану» [15, ст. 15].

Слід зазначити, що відповідно до ч. 2 статті 15 Закону України «Про правовий режим воєнного стану», військові адміністрації населених пунктів отримали 47 повноважень місцевих рад та здійснюють делеговані повноваження органів виконавчої влади, надані органам місцевого самоврядування законами України [15, ст. 15]. Таких делегованих повноважень, за нашими підрахунками, є понад 200. Начальник військової адміністрації здійснював всі повноваження одноосібно. Однак уже через декілька місяців після введення дії правового режиму воєнного стану з'ясувалося, що закон недостатньо враховує реалії, з якими стикнулися органи публічної влади після початку повномасштабної агресії. Враховуючи це, був прийнятий Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо функціонування державної служби та місцевого самоврядування у період дії воєнного стану» від 12 травня 2022 року № 2259-ІХ [20], відповідно до якого були значно розширені повноваження органів місцевого самоврядування та сільських, селищних, міських голів, внесені зміни до статті 4 Закону України «Про правовий режим воєнного стану», зокрема частину 3 зазначеної статті доповнено положеннями, які передбачають створення військових адміністрацій «в межах територій територіальних громад, у яких сільські, селищні, міські ради та/або їхні виконавчі органи, та/або сільські, селищні, міські голови не здійснюють покладені на них Конституцією та законами України повноваження, а також в інших випадках, передбачених цим Законом» [20]. Начальником військової адміністрації населеного пункту (населених пунктів), відповідно до цього закону, може бути призначений відповідний сільський, селищний, міський голова. Також було визначено, що військові адміністрації здійснюють свої повноваження протягом дії воєнного стану та 30 днів після його припинення чи скасування. За даними Моніторингу реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади станом на 01.01.2025 року в Україні утворено в територіальних громадах 196 військових адміністрацій [21]. Відповідно до ст. 9 Закону України «Про правовий режим воєнного стану», органи державної влади та органи місцевого самоврядування здійснюють свої повноваження в умовах воєнного стану винятково на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що визначені Конституцією України та законами України [15, ст. 9].

У 2022 році були внесені відповідні зміни до ст. 36 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» відносно розширення повноважень виконавчих органів сільських, селищних, міських рад щодо організації та забезпечення цивільного захисту [13, ст. 36]. Отже, органи місцевого самоврядування, які за розпорядженням Президента України у період воєнного стану стали військовими адміністраціями, відіграють значну роль щодо вирішення питань безпеки та оборони відповідних територіальних громад і наділені для цього відповідними повноваженнями. Ці повноваження визначені у частині 2 та 3 ст. 15 Закону України «Про правовий режим воєнного стану». Військові адміністрації населених пунктів на відповідній території здійснюють повноваження за 47 пунктами, а районна та обласна військові адміністрації здійснюють на відповідній території повноваження за 12 пунктами [15, ст. 15].

Отже, в умовах правового режиму воєнного стану військово-цивільні, військові адміністрації та органи місцевого самоврядування продовжують виконання покладених на них повноважень.

У повоєнний період, на нашу думку, необхідно завершити реформу децентралізації в Україні і продовжити модернізацію публічного управління в частині вдосконалення розподілу компетенцій органів місцевого самоврядування та органів державної влади. З цією метою, перш за все, мають бути реалізовані основні стратегічні пріоритети, викладені в Стратегії реформування державного управління України на 2022 – 2025 роки та Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні. Головним напрямом закінчення реформи децентралізації, на нашу думку, має стати осучаснення законодавчої бази відповідно до завдань реформи та повоєнного відновлення. Перш за все, необхідно підготувати системні зміни до Конституції України (щодо децентралізації влади), які можуть бути прийняті лише після припинення правового режиму воєнного стану. Внесення змін до Конституції України повинно мати послідовну конституційну основу, яка не буде породжувати доктринальних сумнівів і двозначностей та забезпечить баланс компетенцій органів державної влади та органів місцевого самоврядування, наближених до стандартів Європейської хартії місцевого самоврядування [22, 156].

Необхідно прийняти закони: «Про засади адміністративно-територіального устрою України»; «Про місцевий референдум». Також необхідно внести відповідні зміни до Закону України «Про

місцеве самоврядування в Україні», ухвалити законопроект про внесення змін до Закону України «Про місцеві державні адміністрації» (№ 4298), метою якого є створення правових передумов та основ для функціонування місцевих державних адміністрацій префектурного типу до внесення відповідних змін до Конституції України [22, 156].

Важливими компонентами сучасного адміністративного середовища, які значно підвищують якість та своєчасність надання адміністративних послуг, стали цифрові технології та електронне урядування. Вони підвищують прозорість і відкритість діяльності органів місцевого самоврядування та державних установ, сприяють запобіганню корупційних ризиків, зменшують вплив людського фактору та підвищують довіру громадян до органів публічної влади.

Для удосконалення розподілу компетенцій органів місцевого самоврядування та органів державної влади в Україні важливе значення має узагальнення та впровадження позитивного зарубіжного досвіду розподілу компетенцій між органами публічної влади. Необхідно продовжувати вивчати, аналізувати та впроваджувати зарубіжний досвід реформи децентралізації, який свідчить, що децентралізація відіграє важливу роль у демократизації та трансформації суспільства, переходу до інститутів, заснованих на ініціативі і відповідальності окремої людини та громади. Позитивні результати впровадження реформи децентралізації в зарубіжних країнах спостерігаються в чіткому розмежуванні компетенцій державних та муніципальних органів на всіх рівнях та у всіх сферах: адміністративній, політичній, бюджетно-фінансовій, соціальній. Це сприяє розвитку людського потенціалу, відповідальності влади, покращенню якості надання публічних послуг, консолідації суспільства. Впровадження саме такого позитивного міжнародного досвіду потребує наша країна у післявоєнний період.

Реалізація зазначених вище реформ дасть можливість здійснити чітке розмежування повноважень та розподіл компетенцій між органами державної влади і органами місцевого самоврядування, як у горизонтальній, так і у вертикальній площині [23; 15].

Висновки. Аналіз розподілу компетенцій органів місцевого самоврядування та органів державної влади на основі існуючих на даний час актів законодавства з урахуванням сучасних викликів в Україні дозволив здійснити їх періодизацію. Під час реформи децентралізації вдосконалення діяльності органів публічної влади було спрямовано

на передачу повноважень від органів державної влади до органів місцевого самоврядування. Внесення змін до Бюджетного та Податкового кодексів України стало основою бюджетної децентралізації та дозволило органам місцевого самоврядування забезпечити власні повноваження та розширити делеговані повноваження разом з повноваженнями щодо надання адміністративних послуг.

Аналіз розподілу компетенцій органів місцевого самоврядування та органів державної влади в Україні в умовах правового режиму воєнного стану показав, що органи публічної влади здійснюють свої повноваження в цих умовах виключно на підставі, в межах повноважень та в спосіб, що визначені Конституцією, законами та іншими нормативно-правовими актами України. Відповідно до Законів України «Про основи національного спротиву», «Про правовий режим воєнного стану», «Про внесення змін до деяких законів України щодо функціонування державної служби та місцевого самоврядування у період дії воєнного стану» розширені повноваження органів місцевого самоврядування у галузі оборонної роботи, безпеки та вирішення інших питань забезпечення життєдіяльності територій. Значну роль у вирішенні зазначених питань відіграють органи місцевого самоврядування, які за рішенням Президента України, у період воєнного стану, стали військовими адміністраціями та наділені відповідними повноваженнями [15, ст. 15].

У повоєнний період, серед фундаментальних завдань, які потребують вирішення, є всебічна підтримка та розвиток інституту місцевого самоврядування, завершення реформи децентралізації та передачі повноважень органам місцевого самоврядування на принципах субсидіарності. Потребують ефективного та швидкого вирішення проблеми правового характеру. Задля забезпечення ефективного розподілу компетенцій органів місцевого самоврядування та органів державної влади на різних територіальних рівнях доцільно, також, провести реорганізацію місцевих державних адміністрацій в інститути префектурного типу, застосовуючи позитивний європейський досвід розподілу повноважень між державними і муніципальними органами публічної влади; ліквідувати дублювання повноважень і функцій; посилити взаємодію органів публічної влади у вирішенні наявних проблем та існуючих викликів; активно впроваджувати цифрові технології та електронне урядування для покращення якості та скорочення термінів надання адміністративних послуг громадянам, зменшення корупційних

ризиків. Реалізація зазначених шляхів удосконалення розподілу компетенцій органів місцевого самоврядування та органів державної влади сприятиме підвищенню ефективності їх діяльності.

Список літератури:

1. Георгієвський Ю. В. Удосконалення системи розподілу компетенцій й повноважень органів державної виконавчої влади та органів місцевого самоврядування як центральна проблема територіальної організації влади в Україні. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. 2014. Вип. 28(1). С. 69–72. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvuzhpr_2014_28%281%29__19.
2. Гончарук Н. Т., Прокопенко Л. Л. Взаємодія органів державної влади та органів місцевого самоврядування: правові та функціональні аспекти. *Теорія та практика державного управління*. 2011. № 1. С. 321–329.
3. Казюк Я. Розмежування та розподіл повноважень органів місцевого самоврядування. Про проєкт Концепції. URL: <http://surl.li/rolvv>.
4. Буглак Ю. О. Проблеми розмежування повноважень між органами виконавчої влади і органами місцевого самоврядування в Україні. *Підприємництво господарство і ПРАВО*. 2018. № 11. С. 70–75. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2018/11/15.pdf>.
5. Державне управління в Україні: централізація і децентралізація. Монографія / кол. авт.; відп. ред. Н. Р. Нижник. Київ: УАДУ при Президентові України, 1997. 448 с.
6. Калиновський Б. В. Конституційні засади децентралізації влади в Україні. *Вісник Центральної виборчої комісії*. 2015. С. 105. URL: http://www.cvk.gov.ua/visnyk/pdf/2015_2/visnyk_2_2015_st_22.pdf.
7. Карабін Т. О. Проблеми децентралізації виконавчої влади в Україні та можливі напрями їх вирішення. *Форум права*. 2012. № 4. С. 439–444.
8. Баштанник В. В. Реформа децентралізації як сучасний концепт державотворення. *Науковий журнал «Державне управління та місцеве самоврядування»*. Випуск 2(45) 2020 р. С. 17–24. URL: <https://journals.politehnica.dp.ua/index.php/public/article/view/178/154>.
9. Ключковський Ю. Б. Місцеве самоврядування в Україні під час і після війни: між децентралізацією та відновленням. *Децентралізація публічної влади в Україні: здобутки, проблеми та перспективи* : збірник матеріалів VI Міжнародної науково-практичної конференції (31 травня 2024 року, м. Львів). С. 34–40. URL: <https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/94da0780-f82a-498a-ac4c-dfa11fa2a5f3/content>.
10. Кочерга О. П. Удосконалення організації та функціонування місцевого самоврядування в Україні в умовах децентралізації влади та воєнного стану. *Місцеве самоврядування в умовах відновлення України: виклики та перспективи* : матеріали Міжнар. круглого столу до Дня місцевого самоврядування в Україні (Київ, 9 груд. 2022 р.) : / за заг. ред. Л. Г. Комахи, В. С. Колтун, Ю. Ф. Дехтяренка. Київ : Навч.-наук. ін-т публ. упр. та держ. служби Київ. нац. ун-ту імені Тараса Шевченка, 2022. С. 80–82. URL: <https://ipacs.knu.ua/pages/osn/2/news/2007/files/a2ddab75-0169-4786-96ef60255566690a.pdf>.
11. Роговенко О. В. Повноваження органів місцевого самоврядування під час воєнного стану: нормативно-правове регулювання та виклики. *Публічне та приватне право*. 2022. № 3. С. 9–14. URL: <http://surl.li/nercr>.
12. Конституція України. 28 червня 1996 року. / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>.
13. Про місцеве самоврядування в Україні. Закон України від 21 травня 1997 року № 280/97-ВР. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text>.
14. Про місцеві державні адміністрації. Закон України від 9 квітня 1999 року № 586-XIV. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/586-14#Text>.
15. Про правовий режим воєнного стану. Закон України від 12 травня 2015 року № 389-VIII. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>.
16. Про утворення військових адміністрацій. Указ президента України від 24 лютого 2024 року № 68/2022. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/682022-41405>.
17. Про затвердження Указу Президента України «Про введення воєнного стану в Україні». Закон України від 24.02.2022 № 2102-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2102-20#Text>.
18. Про основи національного спротиву. Закон України від 16 липня 2021 року № 1702-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1702-20#Text>.
19. Формування спроможних територіальних громад. Практичний посібник (видання друге). URL: <https://www.auc.org.ua/sites/default/files/library/posibnyk.tergrweb.pdf>.
20. Про внесення змін до деяких законів України щодо функціонування державної служби та місцевого самоврядування у період дії воєнного стану: Закон України від 12 травня 2022 року № 2259-IX. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2259-20#Text>.
21. Моніторинг реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади станом на 01.01.2025. URL: <https://mindev.gov.ua/storage/app/sites/1/uploaded-files/monitoring-iv-kvartal-2024-roku-1.pdf>.

22. Гончарук Н. Т., Самойлов А. П. Удосконалення розподілу компетенцій органів місцевого самоврядування та органів державної влади в Україні в умовах воєнного стану та повоєнного відновлення. Секція 7. *Модернізація державної влади у форматі цифрової держави: виклики та перспективи в умовах воєнного стану та повоєнної відбудови* : наукова монографія. Рига, Латвія: «Baltija Publishing», 2025. С. 144–164. URL: <http://baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/book/611>.

23. Гончарук Н. Т., Самойлов А. П. Розподіл повноважень між військовими державними адміністраціями і органами місцевого самоврядування в умовах воєнного стану та повоєнний період. *Шляхи реформування державного управління в умовах воєнного стану в Україні* (6–7 березня 2024 р. м. Рига, Латвійська Республіка) : Міжнародна наукова конференція. Рига, Латвія : Baltija Publishing, 2024. С. 13–17. URL: <http://baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/view/447/12065/25209-1>.

Samoilov A. P. STATE AND PROBLEMS OF DISTRIBUTION OF COMPETENCIES BETWEEN LOCAL SELF-GOVERNMENT BODIES AND STATE AUTHORITIES IN UKRAINE IN THE CONTEXT OF MODERN CHALLENGES

The article is devoted to the study of current state and problems of distribution of competencies between local self-government bodies and state authorities in Ukraine in the context of modern challenges. The scientific works of Ukrainian scientists are analyzed with examination of the distribution of competencies and powers between state authorities and local self-government bodies, and problems that arose during the implementation of the decentralization reform. The distribution of powers between military administrations and local self-government bodies under martial law are analyzed. Promising directions for improving the distribution of competencies and powers between state authorities and local government bodies in the post-war period are identified.

The periodization is carried out and three stages of distribution of competencies between local self-government bodies and state authorities in Ukraine in the context of decentralization are defined. The regulatory framework for the distribution of competencies in the process of implementing the decentralization reform and legal regime of martial law is analyzed. It is highlighted that the distribution of competencies between local self-government bodies and state authorities is based on the principles of subsidiarity, and the main issues of concern of distribution in this area remain the use of land resources, budget funds, implementation of control and supervisory functions, duplication of powers, and creation of executive authorities of regional and district councils.

The distribution of competencies between local self-government bodies and state authorities in Ukraine under the legal regime of martial law is analyzed, and significant role of local self-government bodies as military administrations with appropriate powers is shown.

The article substantiates the need to continue the decentralization reform in Ukraine in the post-war period and further develop the institution of local self-government based on the principles of subsidiarity, active introduction of digital technologies and e-governance to improve the quality of administrative services provided to citizens.

Taking into account the positive European experience of distribution of powers between state and municipal public authorities, it is proposed to improve the distribution of competencies between local self-government bodies and state authorities in Ukraine by expanding the powers of local self-government bodies and transforming local state administrations into prefectural-type institutions, leaving them with control and supervisory functions.

Key words: local self-government bodies, state authorities, local state administrations, military administrations, competence distribution, decentralization, e-governance, martial law, post-war period.

Дата надходження статті: 08.10.2025

Дата прийняття статті: 10.11.2025

Опубліковано: 29.12.2025